Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Vereniging Universiteiten van Nederland
T.a.v. de heer prof. dr. C.F. van den Berg
Postbus 13739
2501 ES DEN HAAG

Onderzoek en Wetenschapsbeleid
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
Persoonsgegeven

Onze referentie
46767521

Uw brief van
25 april 2024

Uw referentie
UNL 24034 U

Bijlagen
2

Datum

Betreft Overzichten risicovolle internationale partnerschappen

Geachte heer Van den Berg,

De universiteiten hebben in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet met het ontwikkelen en implementeren van kennisveiligheidsbeleid. Uit het Sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten van 2023 maak ik op dat kennisveiligheid een vaste waarde is binnen de universiteiten. Dit stel ik op prijs. Ik waardeer ook de constructieve rol die UNL en de universiteiten vervullen in de aanpak kennisveiligheid. Onze goede samenwerking is van groot belang voor het bouwen aan een weerbare wetenschap.

De Rijksoverheid en de kennissector zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de aanpak kennisveiligheid. In die aanpak is een belangrijke rol weggelegd voor de instellingsbesturen. De beschikbaarheid van centrale, actuele overzichten van risicovolle internationale partnerschappen stelt bestuurders in staat om effectief risicomanagement te voeren. Dit hebben wij reeds in 2022 met elkaar geconcludeerd en beschreven in de Nationale Leidraad Kennisveiligheid.

Uw voorganger heeft in zijn brief van 25 april jl. beschreven welke aanpak de universiteiten kiezen bij het instellen en actualiseren van deze overzichten. Ik ben blij om te vernemen dat alle universiteiten hard werken aan het opstellen van een overzicht, naast alle andere maatregelen die zij treffen en hebben getroffen om de universiteit weerbaarder te maken.

Uw voorganger heeft aangegeven dat het instellen van zulke overzichten voor sommige universiteiten een organisatorische uitdaging vormt. Tegelijkertijd weten we dat de Nederlandse kennisinstellingen op grote schaal doelwit zijn van pogingen van statelijke actoren om hoogwaardige technologie buit te maken. Ook proberen statelijke actoren wetenschappelijke activiteiten te beïnvloeden. Dreigingen tegen de nationale veiligheid wachten niet tot wij klaar zijn. Ook de integriteit van wetenschap vraagt om voortdurend onderhoud. Ik verwacht van de universiteiten dan ook meer urgentie op dit punt.

Ik roep de universiteiten daarom op hun overzichten aan het eind van 2024 gereed te hebben. Ik voel mij gesterkt in deze oproep door de motie Rooderkerk en Paternotte die in mei 2024 in de Tweede Kamer is aangenomen. De motie treft u aan als bijlage.

Naar aanleiding van het Sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten heb ik aangekondigd samen met de kennisinstellingen het begrip internationale partnerschappen in de Nationale Leidraad te verduidelijken. Daarmee krijgen de kennisinstellingen meer richting over de op te stellen overzichten, zonder dat de Leidraad verwordt tot een afvinklijst die zijn doel voorbij schiet.

Een werkgroep bestaande uit medewerkers van OCW, UNL en de overige partners in de aanpak kennisveiligheid heeft hiervoor een tekst opgesteld. In de Regiegroep Kennisveiligheid is deze tekst onlangs vastgesteld. Ons gezamenlijke voornemen is om deze tekst op te nemen in de Nationale Leidraad. De actualisering daarvan is gepland eind 2024.

Een afschrift van de brief wordt verzonden naar de bestuurlijk portefeuillehouders kennisveiligheid bij de universiteiten.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Eppo Bruins

Nationale Leidraad Kennisveiligheid
Paragraaf 6.3

6.3 Zorg voor een accurate informatiebasis voor besluitvorming

Omdat bestuurders binnen kennisinstellingen eindverantwoordelijk zijn voor het risicomanagement van de hele instelling is het belangrijk dat zij de beschikking hebben over de juiste informatie. Voor de beheersing van alle relevante typen kennisveiligheidsrisico's (ongewenste kennisoverdracht, heimelijke beïnvloeding en inmenging of ethische kwesties) is het daarom van belang dat bestuurders snel en op regelmatige basis inzicht kunnen krijgen in een actueel en compleet overzicht van risicovolle internationale partnerschappen die betrekking hebben op onderzoek en onderwijs.

Kennisinstellingen kennen op grond van hun institutionele autonomie veel vrijheid en eigen verantwoordelijkheid binnen de inrichting van hun risicomanagement. Dit betekent dat de precieze vorm van een dergelijk overzicht, en de precieze rol die dat overzicht speelt binnen het risicomanagement, afhankelijk kan zijn van de behoeften en vereisten die voortvloeien uit de aard van de instelling en de wijze waarop het risicomanagement binnen die instelling is ingericht. Het is daarbij van belang dat het overzicht geen verantwoordingsinstrument wordt en het niet bedoeld is om te delen met de buitenwereld. Zo kan een instelling vertrouwelijke informatie opnemen in het overzicht, die van belang kan zijn voor de risicobeheersing.

Binnen deze vrijheid ligt wel vast dat het overzicht zodanig van opzet dient te zijn dat het een bestuurder ten minste in staat stelt om periodiek een inschatting te maken van de cumulatieve risico's die voortkomen uit het geheel van lopende en voorgenomen samenwerkingen. Bijvoorbeeld op het gebied van ongewenste afhankelijkheid van buitenlandse kennis, infrastructuur of investeringen.

Om goed aan die functie te kunnen voldoen is het in ieder geval noodzakelijk dat in het overzicht ten minste alle lopende meerjarige samenwerkingen tussen organisaties of organisatieonderdelen zijn opgenomen op het gebied van de geïdentificeerde risicovolle vakgebieden binnen de instelling.[1] Daarbij moet sprake zijn van één of meerdere partners van buiten de Europese Unie en van een vastgestelde overeenkomst of een investering (in bijvoorbeeld financiering, personeel of materieel) van één of beide partners.

[1] Voortvloeiend uit de risicoanalyse. Zie hoofdstuk 5: het inschatten van risico's.

De genoemde vereisten aan een overzicht bieden houvast, maar vragen ook veel verantwoordelijkheid van kennisinstellingen voor een eigen afweging. Een gedegen overzicht vraagt om een context-afhankelijke invulling van kennisinstellingen ten aanzien van:

1. *Omvang van de risico's*
   Er is geen eenduidig onderscheid tussen relevante en irrelevante risico's. Of een risico groot genoeg is om van belang te zijn voor de risicobeheersing kan bijvoorbeeld verschillen tussen instellingen, vakgebieden en type risico's.

2. *Aard van de samenwerking*
   Binnen de wetenschap bestaat er een grote variëteit aan manieren om samen te werken. Precies welke typen van samenwerking relevant zijn ten aanzien van de risicobeheersing kan bijvoorbeeld verschillen tussen instellingen, vakgebieden en type risico's.

3. *Aard van buitenlands belang*
   Naast volledig buitenlandse instellingen kan er op veel manieren sprake zijn van buitenlands belang binnen samenwerkingspartners, denk daarbij bijvoorbeeld ook de samenwerking met bedrijven met hun gedeelde eigendoms- en aandeelhoudersstructuren. De mate waarin een buitenlands belang relevant is voor de risicobeheersing kan bijvoorbeeld verschillen tussen vakgebieden en typen risico's.

Bijlage 2

Onze referentie
46767521

MOTIE VAN DE LEDEN ROODERKERK EN PATERNOTTE

Voorgesteld 21 mei 2024

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de MIVD en de AIVD het weglekken en de diefstal van kennis en technologie door bijvoorbeeld China onverminderd zorgelijk noemen;

constaterende dat Oberon, Dialogic en AWTI adviseren om een eenduidige definitie voor internationale samenwerking te gebruiken en dit te verwerken in een volgende editie van de Nationale leidraad kennisveiligheid;

van mening dat effectief risicomanagement op het gebied van kennisveiligheid en bewustwording over de afhankelijkheden van een kennisinstelling van groot belang is;

van mening dat het daarvoor noodzakelijk is dat universiteiten zo snel mogelijk centrale, actuele overzichten van hun internationale partnerschappen hebben;

verzoekt de Minister de universiteiten op te dragen uiterlijk dit jaar een centraal en actueel overzicht te realiseren van hun internationale samenwerkingen;

verzoekt de regering om met de kennisinstellingen een landelijke set uniforme criteria te ontwikkelen op grond waarvan zij inschattingen kunnen maken van de risico's bij het aangaan van internationale samenwerkingen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Rooderkerk
Paternotte